

Ivo ROZIĆ, Pravni fakultet, Mostar

SUVREMEN I AKTUALAN PRISTUP DRUŠTVENIM POJAVAMA

(Prof. dr. Božo Žepić: *Osnove sociologije*,
Logos, Split, 1997., drugo izdanje)

U odnosu na prvo izdanje ovog udžbenika prof. dr. Božo Žepić učinio je značajne zahvate u organizaciji knjige. Objedinjavanjem je smanjen broj poglavlja od 17 na 12. Knjiga ima ukupno 390 stranica i 134 jedinice odabrane literature. Ovo je prvi udžbenik sociologije u Bosni i Hercegovini pisan na hrvatskom jeziku. Izvršena je nova sistematizacija građe. Poglavlja i pojedini pasusi međusobno su povezani logičkim redoslijedom, a kako autor ističe u predgovoru ovom izdanju, "učinjen je napor da se bolje predstave suvremene sociološke teorije, da se produbljenije obrade neke društvene pojave i potpunije izlože određene društvene skupine. U nekim dijelovima tekst je dopunjen posve novim sadržajima, a u drugim je samo inoviran". Knjiga je urađena uz primjenu svih metodičkih i pedagoških zahtjeva koji se traže za ovu vrstu literature, tako da će ona stilski i sadržajno biti studentima prikladna i od velike pomoći za pripremanje i polaganje ispita. Za razliku od prvog izdanja, otklonjene su tiskarske pogreške, tekst je kroatiziran i tehnički uređen na zavidnoj razini. Sadržajno-formalnoj inovaciji i aktualizaciji građe dakako da su pridonijeli i njezini recenzenti, ugledni profesori katedre za sociologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu dr. sc. Ivan Cifrić i dr. sc. Vjeran Katunarić.

U usporedbi s ranijim udžbenicima, autor je napravio otklon od marksističkog koncepta sociologije i izvršio korektnu kritiku marksizma i marksističke sociologije, osobito na pitanjima odnosa prema političkom sustavu, religiji i crkvi, te naciji i nacionalnom pitanju. Potanko je izložio stavove i poglede brojnih škola i smjerova građanske sociološke orijentacije, izdvajajući na posebno mjesto funkcionalizam koji, po njegovu mišljenju, daje najsigurniju orijentaciju za uspješnu raščlambu i razumijevanje društvene stvarnosti. U nekim dijelovima, kao što je, primjerice, klasifikacija i interpretacija društvenih pojava na društveno korisne i društveno štetne, te klasifikacija parcijalnih društvenih skupina, dana su potpuno originalna rješenja. Autor se ne zaustavlja samo na socijalnoj dimenziji društva, nego obrađuje i pitanja morala, prava, filozofije i ideologije. Značajno je, također, i to što se u knjizi posebno obrađuje odnos društva i prirode.

U prvom poglavlju autor raspravlja o postanku sociologije i daje vrlo ilustrativan pregled razvoja društvene i filozofske misli znatno prije nastanka sociologije. U drugom je raspravljen dvosmjerni razvitak sociologije nakon njezina utemeljenja i konačnog svrstavanja u klasifikaciju suvremenih znanosti. Dio o suvremenim sociološkim teorijama urađen je po ugledu na američku sociologiju, danas vodeću u svijetu. U trećem poglavlju izložen je predmet i metode sociologije te njezin odnos prema drugim znanostima. U četvrtom je izložena društvena struktura, čiji relativno statičan dio čine razne društvene skupine, a onaj dinamičniji i za proučavanje znatno teži, brojne društvene pojave. Peto je poglavlje posvećeno društvenim promjenama i zakonitostima društvenog razvitka, šesto politici i političkom uređivanju društva, sedmo odnosu društva i prirode, a osmo radu i dokolici. Zadnja četiri poglavlja posvećena su onim dijelovima društva koji su nekada nazivani društvenom nadgradnjom. U devetom je poglavlju ukazano na potrebe i razne oblike normativnog reguliranja društvenog života sustavom pravnih, moralnih, običajnih i drugih društvenih normi. Deseto poglavlje posvećeno je kulturi i umjetnosti, u smislu njihove civilizacijske funkcionalnosti i suvremenog značenja za čovjeka i njegovo društvo. Jedanaesto poglavlje tretira odnos religije i društva, a u njemu je dana i vrlo argumentirana kritika pokušaja ukidanja religije u socijalizmu, te njegove negativne posljedice. Napokon, u dvanaestom poglavlju raspravljen je odnos društva s jedne, i filozofije, ideologije i znanosti, s druge strane. Knjiga završava analizom relevantnih funkcija znanosti u suvremenom društvu.

Iz izloženog je vidljivo da su u ovom udžbeniku opće sociologije zastupljeni svi relevantni sadržaji koji omogućuju studentima uvid u nastanak i razvitak sociologije, te osnove njezina tradicionalnog i suvremenog smjera kretanja. Autor je prikazao različite teorijske interpretacije strukture društva preko osnovnih socioloških kategorija te njegove organizacije i pojava oblika društvenosti, iznoseći svoja osobna stajališta i poglede na društvo, osobito na suvremene i aktualne fenomene. Za razliku od dosadašnjih udžbenika na području Bosne i Hercegovine, knjiga je sastavljena prema propozicijama modernih udžbenika sociologije. To se prije svega odnosi na načelo nepristranosti, odnosno podjednake zastupljenosti različitih orijentacija u sociologiji. Time se također daje ravnopravan tretman različitim interpretacijama osnova društvene strukture i smjerova društvenih promjena u suvremenom svijetu.

Iako je knjiga, prije svega, pisana za studente, po svome ukupnome sadržaju ona je ravna znanstvenom djelu. Izloženim sustavom vrijednosti, osobito u vezi s interpretacijom raznih devijantnih pojava, imaće vrlo pozitivan utjecaj na odgoj i obrazovanje studentske populacije.

Pored studenata mostarskog Sveučilišta, djelo može biti korisno u izobrazbi diplomatskih i drugih političkih stručnjaka, menadžera, te srodnih stručnjaka u Bosni i Hercegovini, kojima su potrebna znanja o suvremenom društvu.